

УДК 355.01:364-43
<https://doi.org/10.32703/2663-6352/2026-1-19-221-227>
<https://orcid.org/0000-0002-0830-766X>

Кузьменко О. В.,
доктор юридичних наук, професор,
Заслужений діяч науки і техніки України,
завідувач кафедри публічного та
міжнародного права ННІ
«Юридичний інститут Київського
національного економічного
університету імені Вадима Гетьмана»
м. Київ, Україна

<https://orcid.org/0000-0001-9484-5781>

Шевченко Л. В.,
кандидат юридичних наук, доцент,
доцент кафедри публічного та
міжнародного права Юридичного
інституту Київський національний
економічний університет
імені Вадима Гетьмана
м. Київ, Україна

<https://orcid.org/0000-0003-4100-9530>

Кожура Л. О.,
доктор юридичних наук, професор,
директор ННІ «Юридичний
інститут Київського національного
економічного університету
імені Вадима Гетьмана»
м. Київ, Україна

ЦИФРОВА ТРАНСФОРМАЦІЯ ВОЛОНТЕРСЬКОЇ ДІЯЛЬНОСТІ

Анотація. У статті досліджується роль цифрових технологій у розвитку та трансформації волонтерської діяльності в Україні в умовах сучасних суспільних викликів. Обґрунтовано, що цифровізація стала ключовим чинником підвищення ефективності, прозорості та масштабованості волонтерських ініціатив, особливо в період воєнного стану. Проаналізовано основні напрями використання цифрових інструментів у волонтерській сфері, зокрема онлайн-платформи для збору коштів, соціальні мережі як засіб комунікації та мобілізації ресурсів, цифрові системи логістики, електронні реєстри, сервіси координації допомоги та інформаційно-аналітичні інструменти. Визначено, що впровадження цифрових рішень сприяє формуванню нових моделей взаємодії між громадянським суспільством, державою та бізнесом, які базуються на принципах відкритості, оперативності та горизонтальної комунікації. Окреслено переваги цифровізації волонтерської діяльності, серед яких – підвищення рівня довіри через прозору звітність, можливість швидкого реагування на кризові ситуації та розширення географії надання допомоги. Разом із тим, звернуто увагу на проблемні аспекти,

пов'язані із захистом персональних даних, правовим забезпеченням цифрових процесів та необхідністю підвищення цифрової компетентності учасників волонтерської діяльності.

Наголошено на потребі удосконалення нормативно-правових механізмів регулювання цифрової волонтерської діяльності з урахуванням сучасних технологічних тенденцій. Зроблено висновок, що цифрові технології виступають не лише інструментом оптимізації волонтерської роботи, а й стратегічним ресурсом посилення соціальної згуртованості та стійкості держави. Цифрові технології забезпечують формування єдиного інформаційного простору взаємодії волонтерів, донорів, отримувачів допомоги та органів публічної влади.

Ключові слова: волонтерство, волонтерська діяльність, цифрові технології, цифровізація, громадянське суспільство, онлайн-платформи.

KUZMENKO O., SHEVCHENKO L., KOZHURA L. DIGITAL TRANSFORMATION OF VOLUNTEER ACTIVITIES

Abstract. *The article examines the role of digital technologies in the development and transformation of volunteering in Ukraine in the context of modern social challenges. It is substantiated that digitalization has become a key factor in increasing the efficiency, transparency and scalability of volunteer initiatives, especially during martial law. The main areas of use of digital tools in the volunteer sector are analyzed, in particular, online platforms for fundraising, social networks as a means of communication and resource mobilization, digital logistics systems, electronic registries, assistance coordination services and information and analytical tools. It is determined that the implementation of digital solutions contributes to the formation of new models of interaction between civil society, the state and business, which are based on the principles of openness, efficiency and horizontal communication. The advantages of digitalization of volunteering are outlined, including an increase in the level of trust through transparent reporting, the ability to quickly respond to crisis situations and expanding the geography of assistance. At the same time, attention is drawn to problematic aspects related to the protection of personal data, legal support for digital processes and the need to increase the digital competence of participants in volunteer activities.*

The need to improve regulatory mechanisms for regulating digital volunteer activities, taking into account modern technological trends, is emphasized. It is concluded that digital technologies are not only a tool for optimizing volunteer work, but also a strategic resource for strengthening social cohesion and the stability of the state. Digital technologies ensure the formation of a single information space for interaction between volunteers, donors, recipients of assistance and public authorities.

Keywords: *volunteering, volunteer activities, digital technologies, digitalization, civil society, online platforms.*

Актуальність теми. Стрімкий розвиток цифрових технологій та їх активне впровадження у різні сфери суспільного життя зумовлюють необхідність переосмислення традиційних форм організації громадянської активності, зокрема волонтерської діяльності. В умовах воєнного стану, масштабних гуманітарних викликів та підвищеної потреби в оперативній мобілізації ресурсів волонтерський рух в Україні набув системоутворюючого значення. Саме цифрові інструменти забезпечили швидку координацію дій, прозорий збір і розподіл фінансової допомоги, ефективну логістику та комунікацію між волонтерами, державними органами й громадянами. Водночас цифровізація волонтерства породжує нові правові, організаційні та безпекові виклики, пов'язані із захистом персональних даних, правовим статусом цифрових платформ та необхідністю нормативного врегулювання нових форм взаємодії. У зв'язку з цим наукове осмислення ролі цифрових технологій у волонтерській діяльності, визначення їх потенціалу та

ризиків, а також обґрунтування напрямів удосконалення правового забезпечення цифрової трансформації волонтерського сектору є своєчасним і суспільно значущим завданням.

Мета цієї статті полягає у дослідженні ролі та значення цифрових технологій у розвитку волонтерської діяльності.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Теоретичні аспекти розвитку волонтерства, інституційні засади функціонування волонтерського руху, його соціальну природу та роль у становленні громадянського суспільства досліджувалися як вітчизняними, так і зарубіжними науковцями. Зокрема, вагомий внесок у розроблення проблематики волонтерської діяльності здійснили О. Безпалько, І. Грига, Н. Заверико, І. Зверева, В. Кратінова, Г. Лактіонова, Т. Лях, В. Назарук, І. Пінчук, Ю. Поліщук, М. Тименко, С. Толстоухова та інші дослідники. Серед зарубіжних учених слід відзначити праці Г. Каскеллі, Р. Кроу, Р. Лінча, С. Маккарлі, М. Нуланда та інших, у яких волонтерство аналізується як складова соціального капіталу, інструмент громадянської участі та механізм розвитку демократичних інституцій. Проте, попри наявність значної кількості наукових праць, проблематика впровадження цифрових технологій саме у волонтерську діяльність, особливо в умовах воєнного стану, залишається недостатньо дослідженою.

Виклад основного матеріалу. Відповідно до статті 1 Закону України «Про волонтерську діяльність» (2011 р., № 3236-VI), волонтерська діяльність визначається як добровільна, соціально спрямована, неприбуткова діяльність, що здійснюється волонтерами шляхом надання волонтерської допомоги [1]. Прийняття цього нормативно-правового акта стало важливим етапом інституційного оформлення волонтерства як складової громадянського суспільства, оскільки ним було закріплено правовий статус волонтерів, визначено їхні права та обов'язки, а також окреслено загальні засади організації волонтерської діяльності в Україні. Водночас, із початком збройної агресії з боку Російської Федерації проти України, а особливо після повномасштабного вторгнення у 2022 році, волонтерський рух набув безпрецедентного масштабу та нових форм реалізації. Істотно розширилися напрями діяльності, зросла інтенсивність взаємодії між громадянами і державними структурами, з'явилися нові організаційні моделі та механізми координації. У нинішніх умовах волонтерська діяльність стала надзвичайно динамічним, багаторівневим і високотехнологічним процесом, який часто виходить за межі тих правових рамок, що були закладені ще понад десятиліття тому. Вона демонструє нові моделі взаємодії між владою та громадянами, які ґрунтуються на довірі, швидкому реагуванні та горизонтальній комунікації [2]. За таких трансформаційних процесів закономірно, що розвиток волонтерської діяльності не можливий без активного використання цифрових технологій, які забезпечують підвищення ефективності, прозорості та доступності волонтерських послуг. Цифрова трансформація суттєво модернізувала волонтерську діяльність в Україні, перетворила її на ефективний, прозорий та масштабний механізм. Інструменти цифрової комунікації - зокрема соціальні мережі, спеціалізовані мобільні додатки, онлайн-платформи для збору допомоги та управління волонтерськими ресурсами дозволили оперативно координувати великі обсяги інформації, залучати нових волонтерів та організовувати логістичні процеси.

Особливого значення ці інструменти набули в умовах воєнного стану, коли швидкість реагування та координація зусиль стали визначальними чинниками результативності. Зокрема, в період з 2014 по 2016 роки - громадська самоорганізація переросла в потужний волонтерський рух в умовах збройного конфлікту на Донбасі, проведення антитерористичної операції (АТО). Волонтерські структури значною мірою взяли на себе функції держави із гуманітарного забезпечення силових структур та постраждалих громадян, ВПО, що суттєво компенсувало негативні наслідки розбалансованості системи державного управління та браку ресурсних можливостей в умовах збройного конфлікту. В цей період пріоритетними напрямками

волонтерства були: забезпечення базових потреб ВПО, бійців, військовослужбовців (харчі, одяг, взуття, засоби захисту); надання необхідного медзабезпечення потерпілим; допомога у перевезенні тіл загиблих, пошук зниклих безвісті, допомога в обміні полоненими тощо.

У 2022 році досвід самоорганізованої волонтерської діяльності українських громадян, переріс у потужний волонтерський рух в умовах повномасштабної збройної російської агресії проти України. Суттєво зріс рівень скоординованості й співпраці волонтерських організацій з державними органами для надання необхідної допомоги цільовим групам. Зокрема, дослідження Ігнатенко К. та Садзаглішвілі Ш. показують, що цифровізація соціальних сервісів під час війни суттєво покращила координацію допомоги та взаємодію між громадським сектором і тими, хто потребує підтримки [3]. Також, значно розширилось використання цифрових, ІКТ, мережевих технологій. Завдяки цьому утворилася системна координаційна структура волонтерської допомоги в регіонах України, за видами надання допомоги. Активно створюються спільні веб-платформи, портали у форматі держава-волонтерські структури для зміцнення обороноздатності, надання допомоги як ЗСУ, так і постраждалому населенню. Значно зросла спроможність волонтерських структур постачати високотехнологічне обладнання для ЗСУ [4].

Про потужні позитивні зрушення у розвитку громадянського суспільства в Україні, зокрема волонтерства, благодійництва, свідчать результати дослідження Світового індексу благодійності [5]. Так, з 2017 по 2021 р. Україна піднялася з 81-го на 20-те місце в Світовому індексі благодійності. Всі три показники (грошові пожертвування, допомога незнайомим людям та волонтерство) покращилися, і сукупний індекс склав 43% (для порівняння в 2018 р. – 29%). Рейтинг відображає стан приватної благодійності за 2021 р., коли в усьому світі вирувала пандемія коронавірусу Covid-19. Дослідження проводилося в 114 країнах, що становить близько 90% дорослого населення планети Земля. Таким чином, згідно з даними міжнародних досліджень, Україна демонструє стабільне зростання рівня громадянської активності, що проявляється у збільшенні кількості осіб, залучених до волонтерської діяльності, благодійних пожертв та допомоги незнайомим людям.

Важливо зазначити, що за 2022–2025 рр. тенденція до зростання громадянської активності не лише збереглася, а й набула безпрецедентних масштабів у зв'язку з повномасштабною збройною агресією Російської Федерації проти України. В умовах воєнного стану волонтерський і благодійний рух трансформувалася у системоутворюючий елемент суспільної стійкості, який забезпечує оперативну підтримку Збройних Сил України, внутрішньо переміщених осіб, постраждалого цивільного населення та об'єктів критичної інфраструктури. Зокрема, в організації волонтерської діяльності щодо допомоги (як ЗСУ, так і цивільному населенню) з'явилися наступні потужні інструменти: великі сайти/платформи національного рівня із надання комплексної допомоги всім цільовим групам; інформаційно-комунікативні волонтерські платформи-накопичувачі інформації; модернізовані соціальні мережі, в тому числі їх мобільні версії (FaceBook, Instagram, Twitter та ін.; заборона російських соцмереж); радикально зросли можливості месенджерів (Viber, Telegram, WhatsApp та ін.); мобільний зв'язок нового покоління із значно більшими потужностями Інтернет; спеціалізовані мобільні застосунки (доступ до державних послуг – «Дія», мобільний банкінг, платіжні системи, інтерактивні геолокаційні сервіси тощо).

Таким чином, стрімке розширення технологічних можливостей цифрового інструментарію, яке особливо активізувалося з 2022 року, створило передумови для якісно нового рівня організації допомоги Збройним Силам України як у районах ведення активних бойових дій, так і в тилкових регіонах. Зокрема, такі цифрові можливості дозволили реалізовувати наступні функції: просування в мережі Інтернет проєктів, спрямованих на підтримку ЗСУ за різними напрямками, а також публічне звітування про хід і результати їх реалізації; створення та

адміністрування профільних волонтерських спільнот у соціальних мережах, ведення офіційних сторінок організацій, поширення актуальної інформації, надання інструкцій і консультацій, здійснення різних форм нематеріальної онлайн-допомоги; організацію збору коштів із використанням сервісів інтернет-банкінгу та цифрових платіжних платформ; забезпечення оперативної комунікації через голосовий зв'язок і обмін повідомленнями з активним використанням функціоналу месенджерів (тематичні групи, канали, розсилки, чат-боти), що поступово витісняє традиційні засоби мобільного зв'язку; інформування через спеціалізовані чат-боти про пересування ворожих військ і техніки, виникнення надзвичайних ситуацій, факти колаборації чи воєнних злочинів; здійснення тематичних розсилок, поширення пам'яток і рекомендацій щодо дій у кризових умовах; координацію збору речей, медикаментів та іншої допомоги для ЗСУ, територіальної оборони, військових шпиталів і родин військовослужбовців; вирішення організаційних питань (закупівля, логістика, транспортне забезпечення, юридичний супровід, налагодження партнерських домовленостей); формування та ведення онлайн-баз даних щодо потреб різних цільових груп, обліку зниклих безвісти, загиблих і поранених; застосування цифрових технологій у кіберпросторі та в інформаційній протидії шляхом поширення достовірної інформації й спростування дезінформації, зокрема через ініціативи на кшталт Інтернет Війська України (URL:<https://t.me/ivukr>), IT Army of Ukraine: (URL:<https://t.me/itarmyofukraine2022>) та ін.; використання спеціалізованого програмного забезпечення для онлайн-ідентифікації осіб, у тому числі за технологіями розпізнавання облич. Вказані напрями засвідчують, що цифрові технології стали невід'ємним елементом інституційної спроможності волонтерської діяльності, забезпечують її оперативність і стратегічну результативність.

Особлива ефективність залучення цифрових, ІКТ, мережевих технологій проявилася у пошуку зниклих без вісті, причому цей напрям є надзвичайно актуальним для всіх цільових груп волонтерської допомоги – як для ЗСУ, так і для цивільного населення всіх категорій (і ВПО, і тих, хто залишився на тимчасово окупованих територіях та територіях активних бойових дій, і тих, хто повернувся до деокупованих населених пунктів). Відповідно, було створено велику кількість інформаційно-комунікаційних мережевих інструментів для пошуку зниклих (профільні групи в соціальних мережах – наприклад, Пошуково-Рятувальна Волонтерська Асоціація SARVA <https://www.facebook.com/SarvaUa>, канали в месенджерах, чат-боти, відповідні мобільні застосунки та ін.). Так, Мінцифри опублікувало підбірку онлайн-сервісів, які допомагають віднайти зниклих під час війни родичів та близьких (<https://t.me/mintsyfra/2898>): пошук зниклих – один із найпотужніших ресурсів, створений для пошуку дітей та дорослих, зниклих під час повномасштабного російського вторгнення. Пошук здійснюється через Telegram-канал https://t.me/poshuk_znyklyh за допомогою хештегів із назвами міст; пошук Україна 2022 – Telegram-канал для пошуку людей по всій Україні. Щоб подати заявку на пошук, треба заповнити Google-форму, яка надійде волонтерам та бійцям ТрО (<https://t.me/poshukukraina2022>); знайди рідних – бот, створений за ініціативи «Міжнародної асоціації кібербезпеки» та інших громадських організацій (https://t.me/Family_Search_bot); розшук за даними Національного інформаційного бюро надає інформацію про зниклих військових і цивільних — як загиблих, так і полонених або депортованих з України (https://t.me/nib_uncsr_bot). Волонтерська діяльність щодо пошуку зниклих осіб на принципово новому технологічному рівні реалізовується через розділ «Шукаю того, хто зник» на порталі Взаємодія (<https://viyna.net/poshuk-zniklikh-ukrayincziv>), а також через Фейсбук-сторінку «Служба розшуку дітей» (@detipoisk та ін.). Важливо, що така діяльність здійснюється у тісній/обов'язковій, взаємодії з відповідними державними органами, оскільки питання обміну полоненими, надання правового статусу особам, зниклим безвісти, а також інші юридично значущі процедури можуть вирішуватись виключно за участі відповідних органів державної влади.

Також, існують чатботи для пошуку людей в окремих регіонах. Зокрема: Пошук зниклих людей у Харкові (https://t.me/Nadiia_Kharkiv_bot); Для пошуку зниклих у передмісті Києва та Київській області нещодавно створили окремий бот (https://t.me/findme_kyivobl_bot). До слова, вперше така практика була успішно запроваджена в Гостомельській громаді та вже дає позитивні результати. Важливо зазначити, що у сфері пошуку зниклих без вісті та полонених, ідентифікації загиблих широко використовується і моніторинг соціальних мереж та технології ідентифікації людей через обличчя (фотографії та відео), зразки ДНК (саме ця технологія використовується також і при ідентифікації військових злочинців). Отже, сучасні месенджери забезпечують не лише текстову, аудіо- та відеокommунікацію, а й можливість створення великих тематичних спільнот, інтеграцію чат-ботів, автоматизованих систем сповіщення, проведення онлайн-нарад, опитувань, трансляцій та швидкого поширення документів і мультимедійних матеріалів, що дозволяє оперативно координувати дії між різними регіонами, забезпечувати горизонтальну взаємодію між волонтерами, військовими підрозділами та громадськістю, а також здійснювати постійний моніторинг потреб і результатів допомоги.

Слід також сказати, що в Україні створюються і активно працюють великі портали та платформи національного рівня із надання комплексної гуманітарної допомоги всім цільовим групам за регіонами країни, до прикладу, Волонтерська Платформа (веб-сайт <https://platforma.volunteer.country/>) - це веб-портал, який синтезує ресурси волонтерства по всій Україні і є інформаційно-комунікативним майданчиком взаємодії волонтерів, громадян, що потребують допомоги, з неприбутковими громадськими та благодійними організаціями; платформа дає можливості здійснювати волонтерську діяльність українським та міжнародним організаціям. Прикладом об'єднання волонтерських та державних ініціатив з гуманітарної допомоги в Україні під час війни є створена у березні 2022 р. офіційна волонтерська Р2Р-платформа «СпівДія» (<https://spivdiia.org.ua/>), що об'єднує зусилля волонтерів, бізнесу, міжнародних фондів і держави. Її створено за ініціативою волонтерів разом із Координаційним штабом з гуманітарних і соціальних питань для ефективної організації допомоги населенню України. Також, запрацювала національна платформа (портал) «Діти війни» (веб-сайт <https://childrenofwar.gov.ua/>), яку було створено як інструмент пошуку дітей, їх порятунку та визволення з місць примусового переміщення чи депортації. Це – універсальний канал зв'язку з правоохоронними органами: Національною поліцією України, Офісом Генерального прокурора, а також з Національним інформаційним бюро та волонтерськими організаціями. Волонтери, що займаються пошуком зниклих, виступають активними користувачами й учасниками подібних мережевих інструментів. Таких прикладів безліч.

Важливим елементом формування сприятливого середовища для розвитку волонтерської діяльності в умовах воєнного стану є послідовна державна підтримка волонтерських ініціатив, що проявляється у розширенні обсягу прав волонтерів і членів їхніх сімей, посиленні механізмів правового захисту та запровадженні додаткових соціальних гарантій. Підтвердженням цього є розміщення на порталі Кабінету Міністрів України [6], веб-сторінки «Державні послуги для волонтерів – на Гіді» з інтегрованими посиланнями на електронні сервіси порталу Дія. Серед доступних інструментів передбачено, зокрема: державну реєстрацію організацій та установ, що залучають волонтерів до своєї діяльності; можливість подання декларації про ввезення гуманітарної допомоги; а також механізми соціальної підтримки, включаючи виплату одноразової грошової допомоги членам сім'ї загиблого волонтера та одноразової грошової допомоги у разі встановлення інвалідності волонтера.

Отже, трансформація волонтерської діяльності в Україні відбувається у напрямку цифрової інтеграції та інституційної взаємодії з державою. Вона поступово переходить від переважно стихійних та ситуативних форм громадянської активності до системно організованої,

професіоналізованої та технологічно забезпеченої діяльності, яка виконує важливі соціальні, гуманітарні й безпекові функції [7], що дає підстави стверджувати, що цифрова трансформація волонтерської діяльності виступає не допоміжним, а системоутворюючим чинником її розвитку. Цифрові технології забезпечують формування єдиного інформаційного простору взаємодії волонтерів, донорів, отримувачів допомоги та органів публічної влади.

ЛІТЕРАТУРА

1. Про волонтерську діяльність: Закону України від 19.04.2011 р. № 3236-VI. URL:<https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3236-17#Text>.
2. Офіційний сайт Міністерства соціальної політики України URL:<https://www.msp.gov.ua>.
3. Ігнатенко К., Садзаглішвілі Ш. The digitalization of social services in response to the war in Ukraine. Social Work and Education. 2023. DOI: <https://doi.org/10.25128/2520-6230.23.3.2>
4. Фонд «Демократичні ініціативи» імені Ілька Кучеріва. Скільки українців стали волонтерами після вторгнення РФ: результати соціопитування. УНІАН. URL: <https://www.unian.ua/society/skilki-ukrajinciv-stali-volonterami-pislyavtorgnennya-rf-rezultati-socopituvannya-12735249.html>.
5. Caf world giving index 2021 A global pandemic special report June 2021 // Charities Aid Foundation. 2021. URL:https://www.cafonline.org/docs/default-source/about-us-research/cafworldgivingindex2021_report_web2_100621.pdf.
6. Офіційний сайт Кабінету Міністрів України. URL: <https://www.kmu.gov.ua/news/derzhavniposluhy-dlia-volonteriv-na-hidi>.
7. Панькова О. В., Касперович О. Ю. Український волонтерський рух в умовах збройної російської агресії в контексті національних та глобальних викликів і можливостей повоєнного відновлення країни. Журнал європейської економіки. 2022. Т. 21. №3. С. 277-290. URL: <http://jeej.wunu.edu.ua/index.php/ukjee/article/view/1605>.

Дата першого надходження рукопису до видання: 16.02.2026

Дата прийнятого до друку рукопису після рецензування: 09.03.2026

Дата публікації: 17.04.2026